

„Cisza w polu – że aż dzwoni,
Pusto w polu – jak na dłoni!
Przejrzeć można w koniec z końca
Złotniejący świat do końca
Czysty lazur ponad światem (...)”
Maria Konopnicka

Temat: Czy ktoś mnie polubi? Jestem płazem.

Cele:

- poznanie różnorodności płazów i form ich czynnej ochrony na terenie Wigierskiego Parku Narodowego,
- poznanie budowy morfologicznej płazów i miejsc ich rozrodu na terenie parku,
- doskonalenie umiejętności rozpoznawania płazów w terenie na podstawie klucza.

Metody: pogadanka, obserwacja bezpośrednia.

Forma pracy: praca w grupach i indywidualna.

Miejsce i czas realizacji zajęć: ścieżki edukacyjne: *Suchary* w Krzywem, *Stawy* w Sobolewie lub *Płazy* w Rosochatym Rogu, 3-4 godziny.

Środki dydaktyczne: przewodniki i klucze do rozpoznawania płazów, karty pracy, zafoliowane karteczki z fazami rozwojowymi płazów, ołówki, czerpaki, kalosze, wiaderka, magnetofon +kasecie z głosami płazów, film: *Nasze gady i płazy* (19'45"), przezrocza: *Płazy WPN*.

Przebieg zajęć:

1. Prelekcja na temat płazów występujących na terenie parku i pokazem przezroczy.
2. Zabawa *Szukam przyjaciela*. Uczniowie losują kartę z fotografią i opisem danego gatunku płaza. Zapoznają się z budową i charakterystycznymi cechami wylosowanego gatunku. Po kilku minutach dobierają się w 3-osobowe grupy i następnie opowiadają nawzajem o swoim płazie (budowa, charakterystyczne cechy). W kolejnym etapie zabawy wybierają lidera grupy, który będzie opowiadał pozostałym grupom, z kim się zaprzyjaźnił.
3. Wyjście w teren – ćwiczenia w rozpoznawaniu napotkanych płazów na ścieżce.
4. W grupach 4-5-osobowych prowadzimy obserwacje płazów. Na podstawie kluczy do rozpoznawania płazów, uczymy się rozpoznawać zaobserwowane gatunki, larwy, skrzek i odgłosy. Na koniec pracy zespołowej uczniowie uzupełniają tekst (karta pracy nr 1).
5. Konkurs. Każda grupa otrzymuje zestaw karteczek z rysunkami poszczególnych faz rozwojowych płazów. Zadanie 1. polega na ułożeniu w prawidłowej kolejności faz rozwoju płaza. Zadanie 2. – analiza cyklu rozwojowego płazów.
6. Gra – tarcza z cyklem rozwojowym płazów (karta pracy nr 3). Która grupa pierwsza prawidłowo ułoży cykl – wygrywa nagrodę (np. widokówkę z płazem).
7. Podsumowaniem zajęć w terenie będzie gra „Kim jestem” (karta pracy nr 4). Uczniowie losują karteczki z podanymi cechami i nazwami poszczególnych gatunków płazów. Zadanie polega na umiejętnym dobraniu się w grupę, która będzie charakteryzowała dany gatunek, np.: żabę jeziorkową, ropuchę szarą, kumaka nizinnego itp.
8. Powrót do siedziby Parku i obejrzenie filmu *Nasze gady i płazy* (19'45"). Film ukazuje pożyteczną rolę, jaką odgrywają od wczesnej wiosny do późnej jesieni płazy i gady w środowisku.
9. Praca domowa. Przedstawić graficznie rolę płazów w środowisku i przyrodzie.

Literatura:

Berger L., *Płazy i gady Polski. Klucz do oznaczania*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa-Poznań 2000.

Juszczyk W., *Płazy i gady krajowe*, Wyd. II zmienione. PWN, Tom: 1,2 i 3, Warszawa 1987.
Kaseta VHS, NFOŚiGW i MOŚZNiL, *Nasze gady i płazy (19'45")*, Wytwórnia Filmów
Oświatowych i Programów Edukacyjnych ZAiKS, Łódź 1995.

Krzysztofiak A., Krzysztofiak L., *Płazy Polski – przewodnik terenowy*, Interdruk, Białystok-
Suwałki 2003.

Krzysztofiak A., Krzysztofiak L., Romański M., *Ścieżka Edukacyjna „Płazy” Przewodnik*,
WPN; Inter Druk, Białystok 1999.

Kuczyński L., Tęczyński J., *Głosy płazów Polski*, kaseta magnetofonowa, BIOTOP sc,
Poznań 1999.

Wiesława Malinowska

Karta pracy nr 1

1. Uzupełnij tekst.

Płazy są zwierzętami ..... . Larwy płazów żyją w .....,
natomiast postacie dorosłe na ..... . Posiadają dwie pary kończyn, gdzie przednie
zakończone są ..... palcami, a tylne ..... . Temperatura ciała płazów zależna jest od
temperatury otoczenia, co oznacza, że płazy są zwierzętami

.....
U płazów występuje dymorfizm płciowy, gdzie .....
....., wyjątek stanowią traszki, gdzie samiec.....
..... . Larwy płazów bezogonowych nazywane są .
..... . Oddychają ....., a dorosłe osobniki ..... . Wszystkie
gatunki płazów w Polsce objęte są ..... . Na terenie Wigierskiego PN
występuje ..... gatunków płazów. Płazy ogoniaste reprezentowane są przez .....
..... . Wśród bezogonowych żyją tu .....

2. Wszyscy utwórzcie koło i w środku ustawcie magnetofon z włączoną kasetą
magnetofonową. Uważnie posłuchajcie głosów płazów. Po wysłuchaniu, postarajcie się
naśladować

i zapamiętać ich głosy. Wypisz ile głosów płazów zapamiętałeś i umiesz je naśladować?

.....
.....
.....

3. Wypisz, w których miesiącach mają gody następujące płazy:

kumak nizinny .....

ropucha szara .....

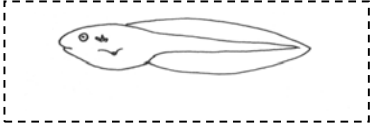
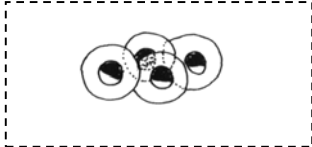
ropucha zielona .....

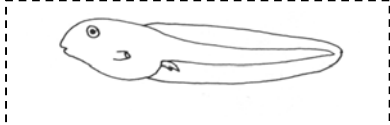
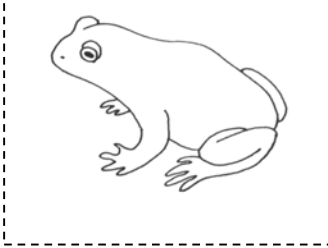

ropucha paskówka .....

- grzebiuszka ziemna .....
- rzekotka drzewna .....
- żaba trawna .....
- żaba jeziorkowa .....
- żaba wodna .....
- żaba moczarowa .....

Karta pracy nr 2

Zadanie 1. Uporządkuj wg prawidłowej kolejności fazy rozwojowe płazów. Prawidłowo ułożony cykl rozwojowy będzie wówczas, jeżeli otrzymasz nazwę rodzaju płaza chronionego.

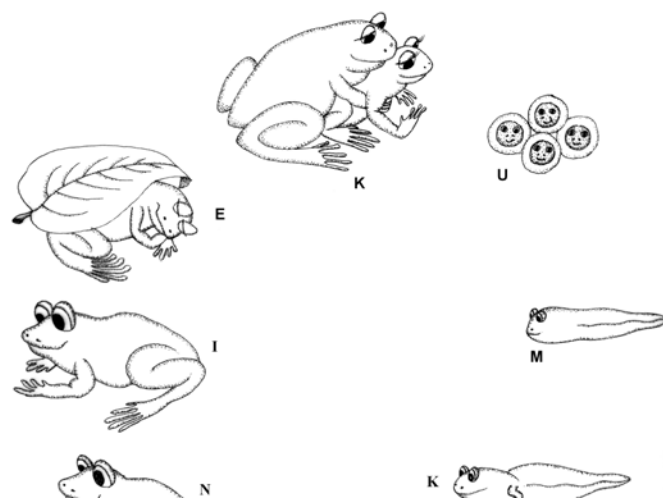
P **R**

U **A** **O**

H **C**

Zadanie 2. Przeanalizuj cykl rozwojowy płazów. Odpowiedz, jakie dźwięki wydają płazy?

Cykl rozwojowy płazów

The diagram illustrates the life cycle of a frog in a circular arrangement:

- E**: A frog sitting on a leaf, representing the adult stage.
- K**: A frog sitting, representing the adult stage.
- U**: Frog eggs.
- M**: A tadpole with a long tail and no legs.
- N**: A tadpole with a long tail and small legs.
- K**: A tadpole with a long tail and small legs.

Grzebiuszka ziemna

Jestem nieduża, mam kręłą budowę.

Posiadam pionową źrenicę oka.

Kiedy czuję się zagrożona, wydzielam z gruczołów zapach czosnku.

Poluje na pająki, owady, np. stonkę ziemniaczaną, zjadam dżdżownice.

Żaba wodna

Zaliczam się do żab zielonych, podobnie jak żaba jeziorkowa i śmieszka.

Jestem aktywna w dzień i lubię przebywać więcej na lądzie niż w wodzie w porównaniu z żabą jeziorkową.

Odżywiam się owadami dziennymi, takimi jak: mrówki, pszczoły, ważki, chrząszcze, jak również pająkami, ślimakami, dżdżownicami.

Mam trawiastozielony grzbiet z czarnymi plamkami, natomiast stronę brzuszną jasną z szarymi plamami.

Żaba trawna

Należę do żab brunatnych, podobnie jak żaba moczarowa i żaba zwinka.

Jestem aktywna o zmierzchu i nocą.

Prowadzę ściśle lądowy tryb życia.

Mam barwę brązową o różnych odcieniach plam i tzw. „maskę” czarną plamę skroniową.

Zimuje zagrzebana w mule, na dnie strumieni. Osobniki młodociane zimują na lądzie.

Kumak nizinny

Jestem aktywny w ciągu dnia i z wyglądu przypomina ropuszkę.

Kiedy czuje się zagrożony, przyjmuję odpowiednią pozę, przewracam się na grzbiet i odstraszasz jaskrawymi, pomarańczowymi plamami na brzuchu.

Mam źrenicę w kształcie serduszka lub trójkąta.

W okresie godowym u płci męskiej rozwijają się rezonatory – worki powietrzne na dnie jamy gębowej do wydawania charakterystycznych dźwięków.

Ropucha szara

Ciało mam krępe, masywne, brązowe ubarwienie grzbietu i w okresie godowym u samca pojawiają się czarne modzele na trzech pierwszych palcach kończyn przednich.

Skóra moja jest silnie chropowata, pokryta licznymi brodawkami, a w skórze mam gruczoły jadowe.

Zaliczana jestem do największych i najliczniej występujących płazów w Polsce.

Prowadzę lądowy i nocny tryb życia, przeważnie chodzę, rzadko skaczę .

Ropucha zielona

Na grzbiecie mam zielone plamy. Skóra pokryta jest brodawkami, na szczycie o zabarwieniu czerwonym.

Mam na podgardlu pojedynczy worek rezonatorowy.

Nie zmieniam ubarwienia w okresie godowym.

Doskonale znoszę suszę i wysokie temperatury.

Ropucha paskówka

Jestem najmniejszą i rzadko spotykaną ropuchą krajową. Żyję na lądzie.

Zawsze chodzę lub kiedy jestem spłoszona szybko biegam, nie skaczę.

Mam brązowe ubarwienie z charakterystycznym jasnym paskiem wzdłuż grzbietu.

Aktywna jestem o zmierzchu, a w dzień skrywam się pod kamieniami, liśćmi, ziemią.

Żaba jeziorkowa

Należę do żab zielonych. Zamieszkuję małe zbiorniki wodne.

Prowadzę wodny tryb życia. W kończynach tylnych mam dobrze wykształcone błony pławne, sięgające do końca palców.

Aktywność moja jest zależna od temperatury. Wychodzę z wody na ląd jak jest ciepło.

W okresie godowym – ja samiec-przybieram jaskrawo żółtozieloną barwę, czarne plamki i jasny pasek biegnący wzdłuż ciała zanikają.

Gody mam w maju.

Żaba moczarowa

Mam wysmukłe ciało i ostro zakończony pysk.

Jestem większy od samicy, co jest wyjątkiem wśród płazów bezogonowych i mam dwa podskórne rezonatory na podgardlu.

W okresie godowym – ja samiec - przybieram intensywnie błękitnoliliowe ubarwienie.

Prowadzę nocny tryb życia. Przebywam na łąkach, bagnach, mokradłach.

Traszka zwyczajna

Samce są większe od samic.

Ubarwienie grzbietowe mam ciemnobrunatne z okrągłymi ciemnymi plamami.

Wzgórek kloaki u samca czarny, u samicy biały.

Aktywność godową rozpoczynamy najwcześniej ze wszystkich płazów krajowych – w lutym.

W okresie godowym (u samca) pojawia się fałd skórny ciągnący się od głowy do końca ogona (u samicy tylko niewielki na ogonie).

Rzekotka drzewna

Grzbiet mam koloru zielonego, choć mogę zmieniać barwę w zależności od otoczenia. Brzuch biały lub kremowy.

Prowadzę lądowy, nadrzewny tryb życia.

Na palcach mam okrągłe, lepkie przylgi.

Jestem najgłośniejszym płazem w okresie godowym. Cechą odróżniającą samca od samicy jest obecność rezonatora na dnie jamy gębowej, który jest pokryty fałdkami.
